

13 Knarbos

Wettelijk- en beleidskader

- EHS: Waardevol gebied, Overige EHS, Nieuwe natuur (figuur 13.1)
- TOP-lijst verdroging

Gebiedskenmerken

Het EHS-gebied Knarbos is gelegen op de grens van Oostelijk- en Zuidelijk Flevoland, aan weerszijde van de Knardijk. Het is een circa 490 ha groot natuurgebied dat in beheer is bij Het Flevo-landschap. Het gebied is ontstaan in de jaren '60 en '70 en bestaat uit een viertal elementen, te weten het Knarbos Oost, Knarbos West, Stuifketel en Wilgenreservaat. Het gebied wordt omgeven door grootschalig intensief landbouwgebied.

Het Knarbos Oost en West vormen een bosgebied aan weerszijden van de Knardijk. Het bos is aangeplant tussen 1973 en 1975. In beide delen ligt een plas (Knarplas en Beverplas). In het oostelijk deel ligt een groot open terrein, met daarin de eerder genoemde Knarplas, ook wel de Knarvennen genoemd.

De Stuifketel ligt ten noordwesten van het Knarbos. Dit kleine gebied zou zich moeten hebben ontwikkeld tot een stuifzandgebiedje. Het gebied bleek echter te klein om te functioneren als stuifzandgebied en bestaat uit een afwisseling van bos met open zandige schrale delen en een poel (Koopmans en Miedema 2008).

Het Wilgenreservaat betreft een natuurlijk ontwikkeld wilgenbos, dat is aangewezen als bosreservaat, met daarin enkele plassen. In het met Schietwilgen begroeide gebied ligt een voormalige zandwinput, die grotendeels is dichtgegroeid.

Het gebied wordt doorsneden door de Vogelweg (N706), Knarweg en de Knardijk. Vooral de Vogelweg vormt een belangrijke barrière die het gebied van zuidwest naar noordoost in twee stukken verdeelt. Langs de Knardijk is aan één kant een faunapassage onder de weg aangelegd. Recreatief medegebruik van het gebied vindt plaats in de vorm van meerdere fietspaden, wandelroutes en een golfparcours in het zuidoostelijke deel (Koopmans & Miedema 2008).

Abiotische kenmerken

Het EHS-gebied Knarbos ligt op 3 tot ruim 4 meter beneden NAP. In de noordelijke richting is sprake van een lichte gradiënt van laag naar hoog. Het gebied ligt hoger dan het nabij gelegen landbouwgebied. Aan de zijkanten van het gebied gaat zand over in zware klei. Het gehele boscomplex ligt grotendeels op een werving van de pleistocene zandbodem, die hier en daar onder de relatief dunne (plaatselijk < 0,5 m) Zuiderzee kleilaag ligt. Het Wilgenreservaat ligt op lichte klei en zavelgrond.

Het gebied kent een bijzondere waterkwaliteit, doordat kwelwater dat afkomstig is van de Veluwe, door de zandlaag naar boven komt. Omdat het omliggende landbouwgebied lager ligt dan het bosgebied en de afwatering is afgestemd op de landbouw (grondwaterpeilen tussen -5 en -5,5 m NAP), treedt verdroging op in het Knarbos en voornamelijk in de Knarplas. Deze plas valt in de loop van het voorjaar droog en is om deze reden opgenomen in het Plan van Aanpak Verdroging van de provincie Flevoland (Kersten *et al.* 2007).

Actuele waarden en beheer

N04.02 Zoete plas (6,3 ha)

Dit betreft de Knarplas in Knarbos Oost en de Beverplas in Knarbos West. In de huidige situatie zijn beide plassen van beperkt belang voor broedvogels van open water; de Dodaars is hier waargenomen als broedvogel. De Knarplas is één van de beste libellengebieden van Flevoland. In het gebied komen onder andere Bruine winterjuffer, Zwervende en Tengere pantserjuffer voor (meded. E. Colijn). In de Beverplas is een beverburcht aangetroffen. In en langs de rand van de Knarplas zijn de in Flevoland schaarse Veenpluis, Naaldwaterbies en Waterpostelein waargenomen (Koopmans & Miedema 2008). De Grote zilverreiger wordt incidenteel foeragerend waargenomen in de Beverplas (www.waarneming.nl).

N05.01 Moeras (1,4 ha)

Het moerasgedeelte bestaat uit het natte deel ten noorden en in het verlengde van de Knarplas. Dit gebied vormt voortplantingsgebied voor onder andere de Sprinkhaanzanger. Hier werd in 2007 de in Flevoland schaarse Borstelbies aangetroffen (Koopmans & Miedema 2008).

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland (52,0 ha)

Dit beheertype betreft het westelijke deel van Stuifketel, de Knarvennen en enkele kleinere delen in Knarbos Oost en West. De Knarvennen is botanisch interessant met een soort als de beschermde Rietorchis en de in Flevoland schaarse planten Knolrus, Borstelbies en Fraai duizendguldenkuid (meded. Flevo-landschap). Tevens vormt de Knarvennen broedgebied van Graspieper en Sprinkhaanzanger (Koopmans & Miedema 2008 en NDFF).

N12.06 Ruigteveld (50,4 ha)

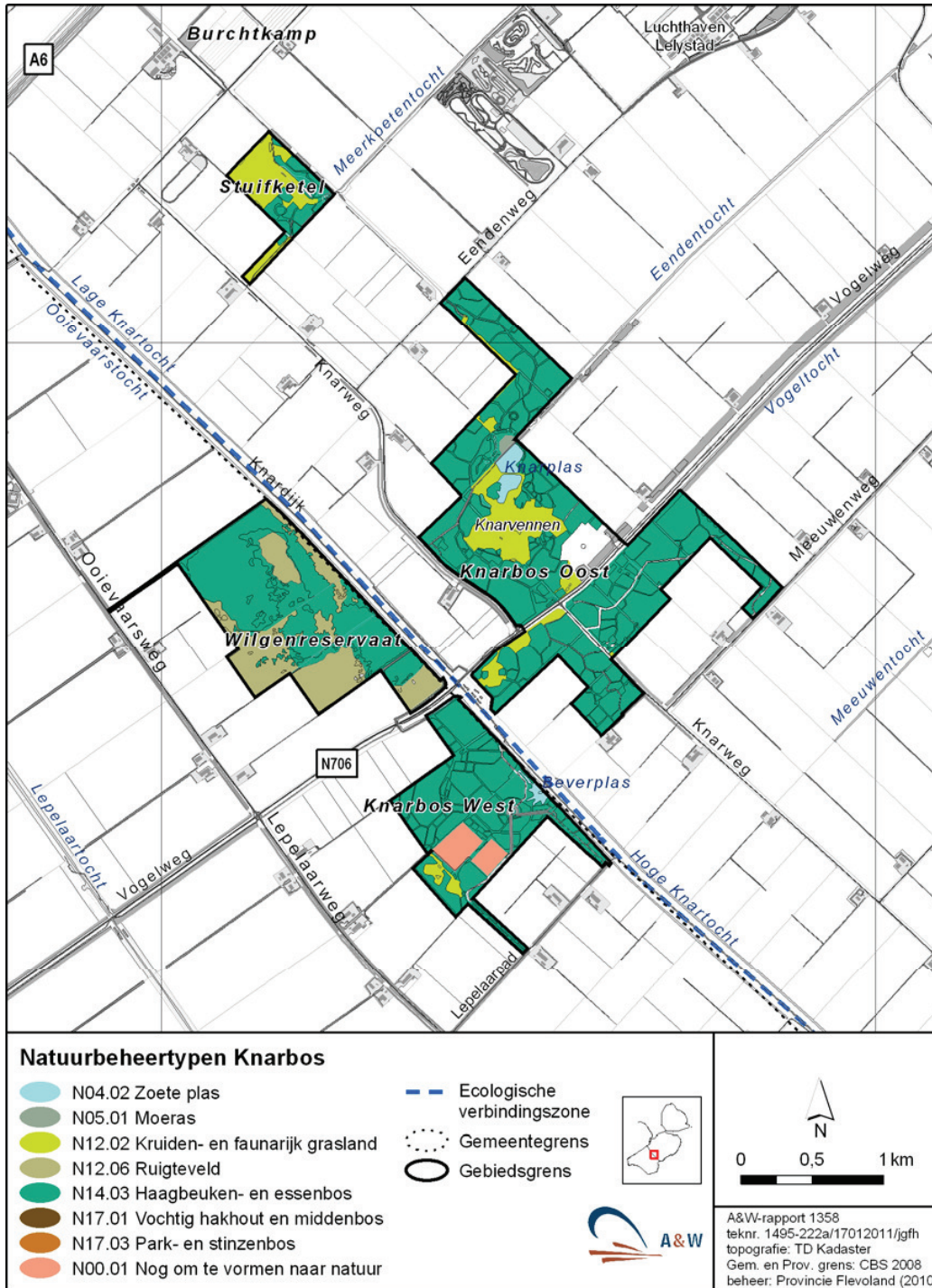
De open terreinen met riet in het Wilgenreservaat zijn al langere tijd aan het verruigen waardoor er een ruigteveld is ontstaan. Hier groeit onder andere de zeldzame Gebogen driehoeksvaren en de Moeraswespenorchis (meded. Flevo-landschap). Door de aanwezigheid van schoon, kalkrijk water, komen in het Wilgenreservaat soorten voor als Rode ogentroost. De ruigtevelden worden niet actief beheerd (meded. Flevo-landschap).

N14.03 Haagbeuken- en essenbos (370,6 ha)

Alle bospercelen in het gebied worden tot dit natuurbeheertype gerekend. Toch zijn er grote verschillen. Het wilgenbos in het Wilgenreservaat heeft zich ongestoord kunnen ontwikkelen sinds de inpoldering van zuidelijk Flevoland in 1968. Het Knarbos bestaat deels uit aangeplante populieren, met daarnaast Es, eik en Esdoorn. Dit bosgebied heeft een bijzondere vorm met veel randlengte. De ondergroei bestaat uit brandnetels en op open plekken is opslag van vlier, meidoorn en wilg. In Knarbos Oost is de Grote keverorchis aangetroffen. Het bos is van belang voor broedvogels als Nachtegaal en Wielewaal en een relatief groot aantal roofvogels (Sperwer, Havik en Buizerd) In de Stuifketel zijn Glassnijder en Vroege glazenmaker aangetroffen (Koopmans & Miedema 2008).

N00.01 Nog te ontwikkelen natuur (9,4 ha)

De nog te ontwikkelen natuur in het Knarbos bestaat nu uit twee akkers, die in agrarisch gebruik zijn.

Figuur 13.2. Natuurbeheertypen Knarbos (bron: Provincie Flevoland).

Relaties

Natura 2000-gebieden

Er is geen (relevante) ecologische relatie tussen het EHS-gebied Knarbos en Natura 2000-gebieden.

Ecologische Hoofdstructuur

Het EHS-gebied Knarbos vormt een belangrijke stapsteen in de natte en droge ecologische verbindingzone Knardijk. Dit geldt vooral voor het Wilgenreservaat en Knarbos West, omdat die direct aan de Knardijk grenzen. Via deze ecologische verbindingzone worden het Knarbos en andere natuurgebieden in Flevoland, zoals Hollandse Hout, Oostvaardersplassen, Harderbroek en De Burchtkamp met elkaar verbonden. Via de Vogeltocht en Vogelweg is enige uitwisseling mogelijk met de EHS-gebieden Larservaartbos en Larserbos. Via de tochten aan weerszijden van de Knardijk en de Eendentocht, sluiten de Beverplas en Knarplas aan op de natte verbindingzones langs de Larservaart, Lage Vaart en Hoge Vaart. Op deze manier wordt het Knarbos verbonden met moerasgebieden als Harderbroek, Praambos en Oostvaardersplassen.

Belang en schaalniveau

Het EHS-gebied Knarbos is van belang als bosgebied voor bosvogels en als stapsteen in de ecologische verbindingzone Knardijk. Rond de plassen in het Knarbos-Oost groeien de soorten Naaldwaterbies, Borstelbies en Waterpostelein. Deze soorten zijn zeldzaam in de provincie Flevoland. Het Knarbos is van belang voor roofvogels, bosvogels en libellen.

Potentiële waarden

De ambitie voor de Knarplas betreft een omvorming naar zwakgebufferd ven (N06.05). Veel vogelsoorten, maar ook Ringslang en Rugstreepad, kunnen profiteren als verdroging van het gebied wordt tegengegaan. Het is de bedoeling dat de grote akker wordt omgevormd tot een grote plas (N04.02), die in open verbinding komt te staan met de Beverplas. De kleinere akker wordt ingericht als kruiden en faunarijk grasland (N12.02).

Knarbos Oost kan zich ontwikkelen tot een meer natuurlijk Essen-lepenbos, met gevarieerde overgangen van het bos naar de omliggende gebieden. Deze ontwikkelingen zullen ten goede komen aan bosvogels, insecten en vleermuizen. Mogelijk zullen soorten als Das en Boommarter zich in het gebied vestigen. Zie figuur 13.3 voor de potentiële beheertypen van het Knarbos.

Soorten

Broedvogels

Dodaars, IJsvogel, Havik, Buizerd, Grauwe klauwier (pot.), Spotvogel, Kneu, Nachtegaal, Wielewaal, Putter, Boomklever (pot.), Matkop, Grauwe vliegenvanger

Zoogdieren

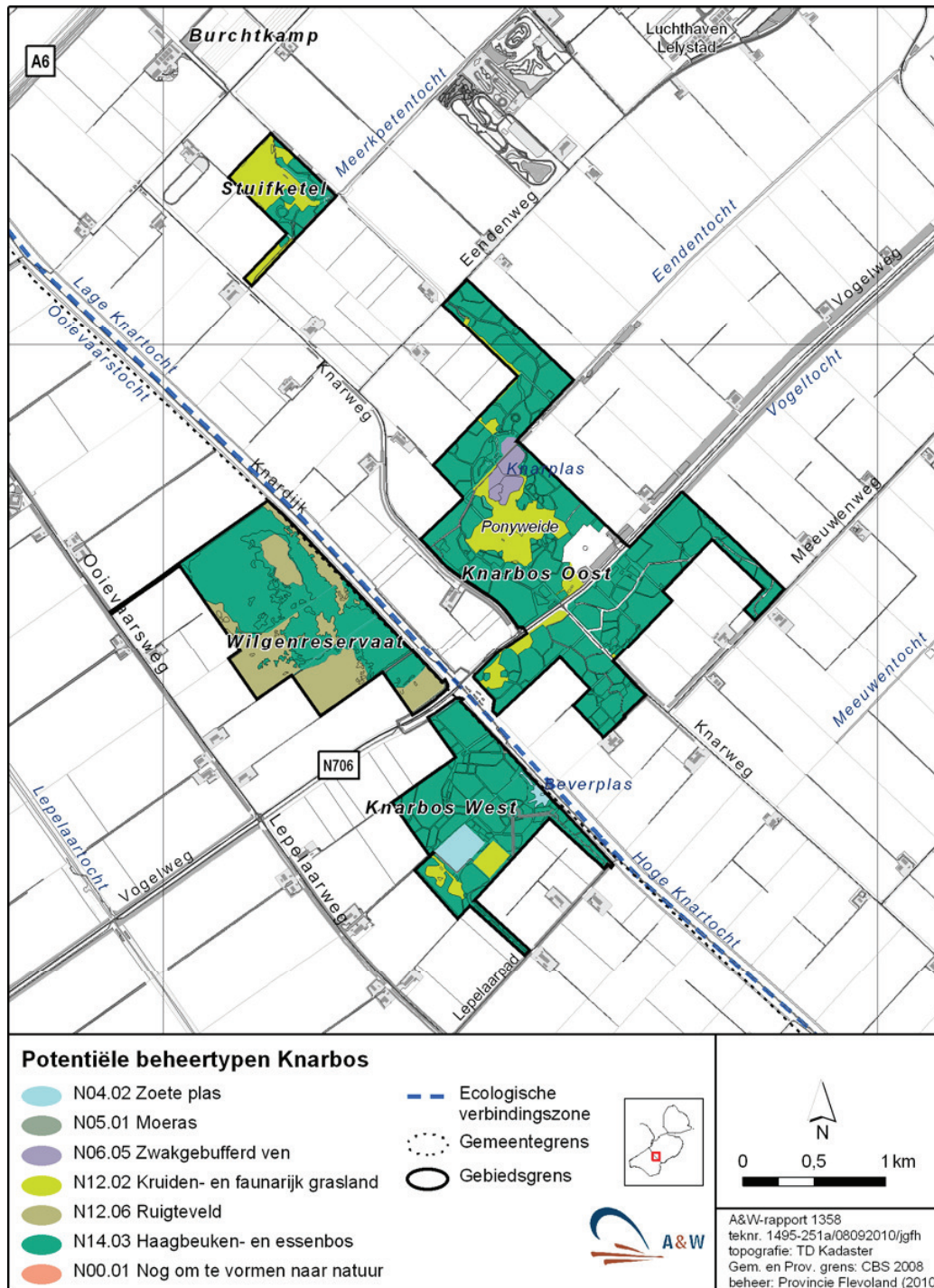
Bever, Das (pot.), Boommarter (pot.), Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Wezel, Hermelijn, Bunzing,

Reptielen

Ringslang (pot.)

Amfibieën

Rugstreepad (pot.)

Figuur 13.3.
Potentiële beheertypen Knarbos.

Libellen

Glassnijder, Vroege glazenmaker, Zwerende pantserjuffer, Tengere Pantserjuffer, Bruine winterjuffer

Dagvlinders

Bruin blauwtje

Overige ongewervelden

Rode bosmier

Planten

Rode ogentroost, Brede wespenorchis, Grote keverorchis, Naaldwaterbies, Waterpostelein, Veenpluis, Knolrus, Borstelbies, Fraai duizendguldenkuid, Moeraswespenorchis